

René Schäfer

René Schäfer is geboren op 28 mei 1923 in Pasoeroean, NOI. Hij was de zoon van Dirk Jan Schäfer (1900) en Wilhelmina Josephine Elisabeth Catoire (1896-1970). Hij had een twee jaar oudere broer Gerard Ludwig (Nono) (19 juni 1921 in Blitar, NOI). Ze hadden nog twee jongere broertjes en een zusje.

Begin jaren '30 woonden ze in Malang waar hun vader stationschef was. Een mooie tijd van samen spelen en ravotten met hun inlandse en Indische vrienden van school, hun inlandse huisbedienden die hen lekkers brachten op hun feestdagen, maar ook met lekkers kwamen als zij iets te vieren hadden, de Madoerese tuinman Darsan die de jongens leerde zwemmen in de Kali Bedadung, die ze vliegers had leren maken en die een blaasroer voor ze sneed uit een speciale bamboesoort. Ze leerden van Darsan, wat de tropische natuur te bieden had. Ze zochten samen wilde vruchten voor hun vogels, sneden gras en bladeren voor de konijnen, vingen libellen, sprongen van steen op steen naar een rustig plekje op de rivier, waar ze visjes leerden vangen in een schepnet. Eens maakte Darsan een vlot voor hen. Ze voeren er een eind de rivier mee af, kwamen te laat thuis en kregen een pak slaag.

Nono en René gingen samen naar school, waren misdienaar en zaten samen op de padvinderij.

Tien jaar later, op 11 januari 1942 valt Japan Nederlands-Indië binnen. De familie Schäfer woont inmiddels op de Manggaraikade A 8/11 in Meester-Cornelis, een staddeel van Batavia. Hun vader is daar stationschef op het station van Meester Cornelis. Tijdens de mobilisatie moet René zich melden voor de dienstplicht. René werd gelijk na de capitulatie van Nederland in maart 1942 krijgsgevangen genomen. Na verschillende kampen op Java werd hij met de Maebashi Maru 2 op 1 februari 1943 met ongeveer 1900 krijgsgevangenen (drie Engelsen, verder allemaal Nederlanders) uit Soerabaja (HBS-kamp) naar Singapore gebracht, de zogenaamde Java Party 12. De route liep vlak langs de noordkust van Java. Het was een smerig schip. Het eten bestond uit wat rijst en vissoep. Door een visvergiftiging werden velen beroerd en moesten overgeven. Daarnaast trad nog een vergiftiging op doordat de verdunde persmagnaat (gebruikt om eetgerei af te spoelen) per ongeluk als thee werd geschonken; maag- en buikklachten waren het gevolg. Na een korte tussenstop op de rede van Tandjong Priok gingen ze op 5 februari verder richting Singapore. Ze kwamen 4 dagen later aan in Singapore waar de mannen in open vrachtauto's in de stromende regen getransporteerd werden naar de kazernes van Changi.

Op 2 april 1943 vertrok hij met de Hawaii Maru 1 op met 1000 krijgsgevangenen (hoofdzakelijk Nederlanders) uit Singapore naar Japan. Tussen Saigon en Takao was de zee zeer onstuimig, waardoor er veel zeezieken waren. Na een afschuwelijke zeereis van 22 dagen in het ruim van de Hawaiï Maru kwam hij op 24 april 1943 terecht in de Japanse havenplaats Moji. Vandaar werden ze per trein en te voet naar Nagasaki geleid. In krijgsgevangenkamp Fukuoka 14 in Nagasaki.

Dit kamp werd op 22 april 1943 in Saiwai-cho, een wijk van Nagasaki, opgericht. In 1945 waren hier 152 Nederlanders, 24 Australiërs en 19 Britten geïnterneerd. Ze werden ingezet als dwangarbeiders door "Nagasaki Dock, Mitsubishi Heavy Industries Ltd". Deze werf werd in de negentiende eeuw door de Nederlandse marine gesticht. In totaal zaten zeven (oud) scouts in dit kamp geïnterneerd. Door de slechte hygiëne en heersende dysenterie overleden de eerste maand al zeven Nederlandse krijgsgevangenen. Het kamp werd ook regelmatig gebombardeerd.

Om Japan tot overgave te dwingen lieten de Amerikanen op 6 augustus 1945 de eerste atoombom, 'Little Boy', op Hiroshima vallen, een stad van grote militaire en economische betekenis. Op 9 augustus 1945 waren de Amerikanen van plan de tweede atoombom, 'Fat Man', te gooien op de stad Kokura, waar veel oorlogsindustrie was gevestigd. Door slecht zicht werd besloten de atoombom te gooien op een alternatieve plaats, Nagasaki. Omdat ook daar het zicht slecht was, werd het doelwit gemist. Daardoor vond de explosie gedeeltelijk boven dunbevolkt gebied plaats. Bij de aanval vielen 39.000 doden en 25.000 gewonden, veel minder dan bij de aanval op Hiroshima. Het kamp Fukuoka 14B werd hierbij verwoest. Kort daarna capituleerde het Japans Keizerrijk onvoorwaardelijk. Hiermee kwam een eind aan de Tweede Wereldoorlog. René verbleef bij de aanval op 1,5 km van het episch centrum. Na de oorlog heeft hij uitgebreid verslag gedaan in zijn boek *"Terug naar Fukuoka 14. Krijgsgevangene in Nagasaki"*.

Ook Nono is dienstplichtig soldaat en zit bij de Jannencompie van het vijfde bataljon infanterie van het KNIL. Hij was gelegerd in Semarang waar ook familie woonde. Begin maart 1942, slechts een paar dagen voor de onvoorwaardelijke overgave op 8 maart 1942, sneuvelt Nono tijdens de verdediging van de Tjiater-pas voor Bandung. Hij was pas twintig jaar oud. Slechts zes KNIL-militairen van de Jannencompagnie overleefden de slag om de Tjiater. Hij werd herbegraven op het Nederlands Ereveld Pandu.

René trouwde op 16 september 1948 in Batavia met Mieneke Spuyman (1926). Ze gingen op een gegeven moment naar Nederland en kregen vijf kinderen. René is overleden in 1996 in Amstelveen.

Meer informatie

[Gerard Ludwig Schäfer | Oorlogsgravenstichting](#)

[Gerard Ludwig Schäfer | Erelijst van Gevallenen 1940-1945](#)

[78ste Indië Herdenking, Amstelveen \(amstelveenweb.com\)](#)

Toespraak Jacqueline Schäfer tijdens de Indië herdenking in Amstelveen 2023.

[japansekrijgsgevangenkampen.nl/Maebashi Maru 2.htm](#)

[Hawaii Maru 1 \(japansekrijgsgevangenkampen.nl\)](#)

[Hawaii Maru 1.htm](#)

[Kampen in Japan \(japansekrijgsgevangenkampen.nl\)](#)

[japansekrijgsgevangenkampen.nl/Fukuoka 14B.htm](#)

[Front Page - Fukuoka 14b](#)

[Betrainde brieven leren Jacqueline over haar oom Nono, die stierf in Nederlands-Indië - NH Nieuws](#)

[René Schäfer \(Pasoeroean, 28 mei 1923 - locatie onbekend, datum onbekend\) - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

"The People of Camp Fukuoka-14. The Pain of War"

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.